

INTRODUCCIÓ A LA CORRESPONDÈNCIA DE J. SERRA HUNTER A CARLES RIBA I A JOAQUIM CARRERAS ARTAU

Miquel VERDAGUER

Un dels elements que més defineix la relació entre dues persones que viuen a una certa distància és, sense cap dubte, la correspondència. I si aquesta correspondència és entre dos personatges de la categoria intel·lectual d'un Jaume Serra Hunter, que fou catedràtic d'història de la filosofia i Rector de la Universitat de Barcelona, i Joaquim Carreras Artau, que fou també professor de filosofia de la mateixa Universitat, encara gaudeix de més valor. Però si, a més, és una correspondència mantinguda en uns temps tan difícils com entre l'any 1923, any de l'inici de la Dictadura de Primo de Rivera, i el 1936, any de l'inici de la guerra civil espanyola, el seu valor encara puja més entès. Com en el cas de la correspondència entre Serra Hunter i Francesc Mirabent¹, es tracta d'unes cartes entre el Mestre i el deixeble. El Mestre, en aquest cas, és Jaume Serra Hunter i el deixeble, Joaquim Carreras Artau. És una correspondència entre col·laboradors en la qual parlen del treball intel·lectual que estan desenvolupant. La primera és de l'any 1923, any de la creació de la Societat Catalana de Filosofia, quan el Mestre Serra Hunter està molt aprofitat amb les seves classes a la Facultat de Filosofia i amb la promoció de la filosofia a ateneus i sales culturals diverses. El deixeble està preocupat per la convocatòria de les oposicions a les quals es vol presentar per a obtenir una plaça de professor a la Universitat de Barcelona. És una relació molt cordial, entre amics més que no pas entre mestre i deixeble, encara que en els encapçalaments de les cartes, Serra Hunter sempre tracta Joaquim Carreras com a amic i com a deixeble alhora. Deixen molt clara, des d'un primer moment, la necessitat que tenen de poder-se veure físicament. En aquesta correspondència, s'hi deixa entreveure alguna petita pinzellada del pensament de Serra Hunter, com quan li parla al seu deixeble de la molta importància que té la psicologia per a la consistència del pensament humà. Serra sempre encoratja el seu deixeble a treballar sense cap indici de defalliment i amb molta fe –aquí es deixen notar les

1. «J. Serra Hunter i F. Mirabent: els darrers sospirs d'una relació intel·lectual», a: *Comprendre*, V/1 (2003) 39-60.

seves creences profundament religioses. Serra Hunter parla també de les seves col·laboracions a l'Enciclopèdia Espasa, que ja havia iniciat l'any 1914. De cara a la preparació de les oposicions, Serra aconsella al seu deixeble dient-li que el més important és l'Ontologia i la Teoria del Coneixement.

El desembre de l'any 1925, Serra li parla de la proposta, a favor del seu deixeble, d'ocupar la càtedra de Barcelona. Serra Hunter es mostra molt content i encoratja el seu amic per quan podrà comptar amb un dels seus deixebles ben a prop seu en les tasques intel·lectuals de la Universitat de Barcelona.

Ja el mes de juliol de l'any 1927, amb Serra Hunter a la població de Tiana, les dificultats per veure's segueixen dempeus. Parlen d'una Miscel·lània dedicada a en Crexells i de la forma d'emprendre el treball sobre els diàlegs de Plató per a la Fundació Bernat Metge. Serra mostra la seva preocupació per l'enriquiment de la cultura catalana i la seva alegria per poder comptar en aquesta tasca amb persones de la talla intel·lectual i humana de Joaquim Carreras Artau i Francesc Mirabent i Vilaplana.

En les darreres cartes, dels anys 1934 i 1935, Serra Hunter ja no només està capficat per les seves tasques intel·lectuals, sinó que també ha començat amb les altres tasques d'home dedicat al món de la política, amb la seva militància a Esquerra Republicana de Catalunya, essent escollit com a Regidor de l'àrea de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona l'any 1934, i arribant també a ocupar la vicepresidència del Parlament de Catalunya².

Un altre dels personatges amb qui Jaume Serra Hunter va mantenir correspondència va ser Carles Riba. Aquest insigne personatge de les lletres catalanes va col·laborar amb la Fundació Bernat Metge des de mitjans de l'any 1922. Jaume Serra Hunter també hi va col·laborar. Carles Riba fou, a més, un dels primers directors de la Fundació, igual que Joan Estelrich. La correspondència mantinguda amb Carles Riba és referida als seus pròlegs i traduccions a diferents diàlegs de Plató. Durant els primers temps d'aquesta correspondència, Serra Hunter estava dedicat en cos i ànima a les seves tasques intel·lectuals de la Universitat, mentre que vers al final de la correspondència ja estava dedicat també al món de la política. Potser per aquest motiu en la carta del dia 23 d'agost de 1938 esmenta que té una altra feina que li impedeix l'assistència a sessions i cursos. També tracten de la *Revista de Catalunya*, de la qual sembla que a Serra Hunter li manquen alguns números, i li suggereix a Riba com ho pot fer per tal d'aconseguir-los i gaudir així de la col·lecció completa. Sense cap mena de dubtes, es tracta d'una correspondència valuosa entre dos grans personatges que van lluitar en pro de la cultura catalana en moments molt difícils per al normal desenvolupament d'aquesta. Hem mantingut l'ortografia original.

2. Llibres d'actes de l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona i Diaris de Sessions de l'Arxiu del Parlament de Catalunya.

Cartes a Joaquim Carreras Artau

Sr D. Joaquim Carreras Artau

Estimat amic i deixeble: he rebut un exemplar de la seva tesis doctoral i li agraeixo l'obsequi. Em complau la continuïtat en el treball i més encara si és d'una persona que ha passat per la meva classe de la Universitat, deixant un bon record.

Quan tinguem ocasió de veure'ns, parlarem de coses relacionades amb aquest punt. Desitjant-li un bon curs se despedeix de Vostè

Jaume Serra Hunter
Barna, 18-X-23

* * *

Sr En Joaquim Carreras Artau

Estimat amic i deixeble: he tardat a contestar-li per a veure si podia atendre els desitjos de Vostè de veure'ns aquest estiu. El lloc a on estic és molt desavinent perquè no hi ha ni tren ni servei d'automòbils. Jo vaig a Barcelona una vegada per setmana. És veritat que no dispo de molt temps, però faria el possible per a reduir el meu treball aquell dia. Com que el tren que jo prenc cada vegada és el que passa per Arenys a les 7.01 (i que crec que surt de Blanes o de l'Empalme) podríem trobar-nos i retornar el mateix dia al tren que surt de Barcelona a les 6 de la tarda, passa per Arenys de Mar a les 6.53 i per Blanes a les 7.40. Jo li escriuria amb dos dies d'anticipació la dada fixa i podria aleshores atendre totes les demandes de Vd. Per ara no hi veig altre arreglo; més endavant ja serà altra cosa.

No tinc notícies encara de l'època probable de les oposicions. Quan tingui noves del Dr Bonilla, l'hi comunicaré.

Treballi amb fé, convé que els nostres deixebles deixin ben alta la nostra Universitat. Ara és ocasió de tornar-hi. En quant als escrúpols que sembla té Vd pel fet d'ésser jo jutge del tribunal, deixi'ls de banda. Pels bons deixebles i amics el mestre està sempre disposat a fer un sacrifici; i és el que faig no renunciant al càrrec de vocal d'oposicions, doncs el meu estat de salut no és molt propici per a canviar de residència tant temps i produir-me la natural fatiga.

Disposi del seu amic

Jaume Serra Hunter
Sant Iscle de Vallalta.
9-VII-1925

* * *

Sr En Joaquim Carreras Artau

Estimat amic i deixeble: No estranyi el meu retràs en la contestació. Vaig poder arreglar les coses de manera que sense anar a Barcelona he

pogut atendre a la meva col·laboració ESPASA. Aquest és el motiu de que no haguem pogut entrevistar-nos aquest estiu. Ara se m'ha posat malalt el fill gran i demà vaig amb ell a Barcelona. No sé el temps que hi estaré. De tots modos si fos per tota la setmana ja li escriuré. Avui mateix escric al seu germà per a examinar el divendres 25. Aquell dia estaré a Barcelona fins a les 7 del vespre. Si ja haguéssim tornat de l'estiueig també li diré.

De moment puc dir-li que la base de la preparació per les oposicions ha d'ésser l'ontologia i la teoria del coneixement. Jo entenc els dos problemes talment solidaritzats que la diferència és sols de grau. L'Ontologia és la teoria del coneixement aplicada. La discussió sobre la legitimitat del coneixement i de les formes és l'objecte de la Epistemologia; la dels conceptes fonamentals (ésser, substància, causa, etc) ho és de l'Ontologia (com si diguéssim Ideologia). Un curs de lògica fonamental ha de participar d'aquests punts de vista (l'originalitat està en saber-los seriar bé).

Lògica real o crítica

Ontologia

Filosofia de la Ciència

Qüestions cabdals de Dialèctica

Metodologia que no han pogut ésser objecte del curs de filosofia elemental dels Instituts.

No oblidem mai que la lògica ve després de la psicologia. El reforç psicològic és lo que dona consistència i gràcia a l'autoritat del pensament per abstracte que sigui.

Disposi del seu amic

Jaume Serra Hunter

Sant Iscle de Vallalta 13-IX-25

* * *

Sr En Joaquim Carreras Artau.

Estimat amic i deixeble: Avui m'ha enterat el seu germà de la proposta feta en favor de Vd per a la càtedra de Barcelona. Ja al matí ho havia llegit a la premsa.

No vull que en aquest moment decidis per a la vida acadèmica i professional de Vd hi manqui la meva salutació i encoratjament. La meva millor satisfacció és poder tenir aprop meu als antics deixebles que són, sense dubte, després de la família els que més estan lligats espiritualment amb mi. Jo que no tinc ambicions de poder, no aspiro a altra missió en la vida, sinó a sembrar.

Disposi sempre del seu amic

Jaume Serra Hunter

Barna, 19-XII-1925

* * *

28-VII-1927

Sr En Joaquim Carreras Artau

Estimat amic i deixeble: de tornada de Madrid voldria parlar-li del concurs. Soc molt optimista respecte del resultat més tinc també l'encàrrec de parlar amb Vd d'alguns extrems.

Ha d'ésser un poc difícil el veure'ns, però seria molt convenient, per a no dir necessari, i quan més aviat millor.

Jo soc a Tiana, carrer de S Francisco, 17 a on té la seva casa. Acostumo anar a Barcelona una o dues vegades per setmana. Si Vd hi fos un dia, jo procuraria trobar-me amb Vd. A menys que vulgui venir aquí. Disposi del seu amic

Jaume Serra Hunter

* * *

Amic Carreras: he estat expressament a la universitat a veure la Gaze-
ta per a enterar-me de la forma com ha estat resolt pel Ministre el concurs de llibres de text.

M'ha sorprès i crec que a Vd li haurà passat el mateix. No era aquest l'esperit ni la lletra del nostre dictamen. Si aquest s'hagués fet públic, la resolució no hauria pogut justificar-se.

Serà el vot particular del Sr Linesa, reforçat per motius extra-científics? Aquesta sembla la única hipòtesis verosímil.

Entre tant espero notícies. Disposi sempre del seu antic mestre i avui company

Jaume Serra Hunter

Ciutat, 24-XII-27.

* * *

[Carta de finals de l'any 1927]

Sr D. Joaquim Carreras

Estimat Carreras: suposo que haurà rebut una carta de l'Estelrich (i si no jo tinc l'encàrrec de fer-ho) pregant-li que tingui a bé fer una cosa que pot ser de 6 a 20 cuartilles per a la *Miscel·lània* que la Fundació "Bernat Metge" dedicarà a n'en Crexells. Mentres que l'escrit que pot fins ésser una nota, tingui el regust classicista n'hi ha prou. A En Mirabent li dic avui que podrà tractar *sobre el platonisme dels filòsofs de Cambridge*; en Xirau crec que parlarà de *Plató i Descartes*. Jo els envio avui un estudi sobre *Sòcrates i la Metafísica*. Qualsevol tema o suggestió pot aprofitar-se; per exemple el tema suggestiu sobre el platonisme que cada dia és una cosa més viva en l'Edat Mitja o fixant-se en algun autor, etc. Temps fins el 12 de novembre. I crec que per uns dies més o menys no s'ho perdrà. Disposi sempre del seu amic

Jaume Serra Hunter

* * *

[Sense data]

Estimat Carreras: li envio a l'altra plana una nota dels Diàlegs que queden de l'edició del Bernat Metge, amb les dades en que ha d'estar entregat l'original. Li estimaré, tenint en compte aquestes indicacions, que em digui quins diàlegs preferiria fer i l'ordre de preferència dintre dels que a Vd li convinguin.

Després parlarem i quedarem en ferm per a emprendre el treball. Disposi

Jaume Serra Hunter

Té una relativa urgència la contesta de Vd.

Serveixi's agrupar els diàlegs en tres seccions segons la major preferència.

Abril de 1929:

IV- Menexen- Gorgies

V -Menó- Cratil

Abril de 1930:

VI- Convit-Fedó

VII-República (vol 1)

VIII-República (vol 2)

Abril de 1931:

IX- República (vol 3)

X - Fedre-Teetet

XI- Parmènides-Sofista

Abril de 1932:

XII – Polític- Filebo

XIII- Timeu-Crities

XIV- Lleis (1er vol).

En darrer terme figura un altre grup de diàlegs sense data :

XV- Lleis (2on vol)

XVI- Epinomis...

XVII- De la virtut. De la justícia.

* * *

Amic Joaquim Carreras: Aquests dies que els atzars de la vida em deixen qualche lleure, he revisat algunes notes de les últimes publicacions i entre elles he trobat la del treball que Vd m'envia. Mercès. Veig com les aficions preferents de Vd es mantenen fermes i com el domini de la matèria és cada dia més assenyat i segur. Segueixi pel mateix camí i el meu ajut en qualsevol ordre que sigui no li ha de mancar. Disposi sempre del seu antic professor

Jaume Serra Hunter

Ciutat, 30-XI-34

* * *

Estimat Joaquim Carreras: fa una sèrie de dies que truco a l'Institut i sempre el trobo examinant. Ja sé el que és aquesta vida i comprenc la dificultat de trobar una hora adient pels dos. Sense perjudici de poder-nos veure ben aviat (demà aniré a la Universitat a dos quarts de 10) li agrairia que em trametés el tema del seu curset. En quant a hores, dies, etc, ja ho arranjarem al seu gust. El Sr Mirabent m'ha dat el seu "Estudis sobre la filosofia de Maine de Biran".

Si disposa d'un altre dia o hora m'ho pot dir per escrit a la Universitat, indicant-me també el lloc. El saluda i l.e.l.m el seu amic

Jaume Serra Hunter
2-VII-35

* * *

Sr Joaquim Carreras

Estimat amic i deixeble: he rebut la seva carta i li agraeixo els termes en que esta concebuda. Crec que per damunt de tot el que interessa és el treball i l'enriquiment de la nostra cultura. Tenir a Vd i a Mirabent prop de mi em recorda temps de la Facultat que voldria tornar a viure.

M'és un xic difícil anar a l'Institut a l'hora que Vd hi és. En tot cas, per si no puc veure'l abans, he donat la nota del curset de Vd tal com Vd l'ha redactada. Em sembla bé. En Mirabent fa un curset sobre Maine de Biran. He posat als dos cinc sessions (a cada un). Per si m'ha de donar alguna instrucció quant al curs o altra cosa adient, estaré a Barcelona fins el dijous al matí.

El saluda

Jaume Serra Hunter
Ciutat, 8-VII-35

* * *

Estimat Carreras: demà a les 10 podrà començar les lliçons de filosofia d'aquest curs. Els alumnes ja estan avisats. Li adjunto una clau del Seminari que Vd es pot quedar. Sabuts ja els assistents, Vds mateixos poden acordar els dies i hores que millor els convingui. El saluda afectuosament

Jaume Serra Hunter

Cartes a Carles Riba

12 de gener de 1928

Sr Carles Riba.

Distingit senyor i amic: contestant a la carta de Vd sobre la traducció dels diàlegs de Plató, puc dir-li que la setmana entrant podré enllestir-los i els hi remetré immediatament.

Mercès per les indicacions i normes que em dona.

Sempre afectuós amic

Jaume Serra Hunter

* * *

Sr. En Carles Riba

Distingit amic: amb la rebuda de proves compaginades ja he comprés que el volum estava destinat a sortir aviat. Em demaneu i amb raó que fixés les dades dels pròlegs. Aquestes dades avui ja puc donar-les. Son quatre estudis que podria entregar els dies 10,20,30 d'abril i 10 de maig. Comprenc les vostres inquietuds més tinc compromisos ja de temps respecte l'original que he d'integrar amb un ordre tant absurd com és l'alfabètic; i això és el principal obstacle per a acceptar la meua paraula.

Disposeu del sempre vostre amic

Jaume Serra Hunter.
Ciutat, 30-III-28

* * *

[Abril o maig de 1928]

Amic Carles Riba: he de sortir precipitadament per a Madrid per un ukase ministerial. Des d'allí us enviaré la notícia preliminar i sumari de l'Eutidem. En quant a la divisió de l'Hípies, deixem-ho tal com està

Vostre,

Jaume Serra Hunter

Demà dimarts rebreu l'Hípies Major

* * *

14-V-28

Amic Riba : el dissabte os enviaré els pròlegs del dos Hípies. Els dos

aniran ja amb les divisions corresponents per a l'index. L'altre setmana l'Eutidem; estem-ne segurs.

Vostre,
Jaume Serra Hunter

* * *

22-V-28

Amic Riba: heu fet tant bé la divisió en consonància amb el meu sumari que prefereixo que quedi aquesta i que supprimeixi la que vaig donar-vos.

Vos remeto el sumari del Hípies Menor que deu anar després del Io. Avui mateix vespre acabaré lo referent al diàleg, personatges, contingut, etc. Demà matí vos ho faré portar al Bernat Metge abans de les 11. No acabarem la setmana sense que ho tingueu tot. Doncs avui penso acabar els examens.

Maneu al vostre
Jaume Serra Hunter

Vos envio també la notícia preliminar. Entre ella i el sumari hi va el contingut del diàleg que és lo que queda per demà.

* * *

24-V-28

Amic Riba: com que sembla que la meva ortografia os dona molta feina, os remeto avui el sumari i demà passat la resta del Hípies Major (prefaci). Així podriem guanyar temps.

Disposeu del vostre amic
Jaume Serra Hunter

* * *

Sr En Carles Riba

Distingit amic: suposo que teniu el manuscrit de la traducció del "Gòrgias". M'és urgent per a treballs posteriors conèixer el vostre parer referent a la dita traducció. Feu el favor de contestar-me al meu domicili Còrsega 203, entresol 2^a.

Afectuosament vostre,
Jaume Serra Hunter
Ciutat, 27-VIII-29

* * *

El Rector de la Universitat de Barcelona

Saluda

Al senyor Don Carles Riba, son benivolgut amic, al expressar-li
Agraïment per la felicitació que li ha dirigit.

Jaume Serra Hunter
Es complau en oferir-li el testimoni de la seva consideració
Barcelona, 22 de juny de 1931.

* * *

Ciutat 10-IV-32

Amic Riba: en el nombre corresponent al 3 de juny de 1931 hi trobareu el meu discurs de l'any passat, que vaig llegir el dia de la inauguració del nou local de l'Institut. En redactar-lo vaig tenir en compte l'extensió que els companys varen indicar-me.

Afectuosament vos estreny la mà

Jaume Serra Hunter

* * *

Amic Carles Riba: a la fi he trobat uns dies per a poder atendre la vostra demanda. Us remeto aquest assaig que em sembla que ha d'escaure a la Revista de Catalunya. Si així no fos m'ho podeu dir amb tota llibertat.

Maneu al vostre amic

Jaume Serra Hunter
Avià (per Berga), 7-VIII-34

* * *

Amic Riba: suposo que no us molestarà la meva insistència. Segons vàreu dir-me, en el pròxim nombre de la "Revista de Catalunya" hi va el meu article. No us oblideu d'enviar-me proves; aquestes qüestions de filosofia estan sempre exposades a correccions improcedents.

Aprofito també l'avinentesa de recordar-vos que no em va ésser repartit el nombre 79. I encara una altra demanda : seria difícil trobar els nombres que em manquen de l'època anterior de la Revista per tal de tenir la col·lecció completa?

Ho deixo a la mà de l'amic.

Jaume Serra Hunter
Ciutat, 4-XII-34

* * *

Sr Carles Riba

Benvolgut amic: em permeto recordar-li el que parlarem l'última vegada que ens vàrem veure a Barcelona: l'article pendent de sortida a la revista de Catalunya. Si en dada pròxima la Revista ha de continuar publicant-se, pot retenir-lo, però si no és així li agrairé que l'entregui al Sr Grimal, subaltern de la Universitat que li portarà aquestes lletres.

Li desitjo un bon acabament d'estiu i el saluda afectuosament el seu amic

Jaume Serra Hunter
Avià, 4-IX-35

* * *

Amic Riba: us trameto una nota sobre l'assaig tal com ahir me vàreu demanar. Sospito que no podré concórrer a la sessió. Tinc una altra feina que ja podeu suposar. Us saluda cordialment vostre

Jaume Serra Hunter.
23-VIII-38